

after all, thus the scope of this concept is artificially narrowed. We believe that the studied category is characterized by such a significant feature as the adoption of the enforcement act by an authorized subject of administrative legal relations; secondly, the act of application of legal norms in its external form of expression (the method of objectivation in the external world) can be not only a written document but can have verbal form, or to be an act and action (to have a concludent form), which indicates the incorrectness of the interpretation of the studied concept exclusively as an official document, i.e., the material carrier of legal information; thirdly, it is impossible to fully agree with such an essential feature of the general and theoretical category as containment in the enforcement act of only binding for all addressees of the legal regulations. Such regulations may affirm, set, change or cancel not only the legal obligations of personally stated subjects to law, but also their legal rights. And the latter, as it is well known, are not of mandatory (compulsory) nature; fourthly, we believe that in the act the application of the legal norm is synthesized reflexed (that is, comprehended) will of the civil society or the state, as well as his own will by the subject to the enforcement.

Given these provisions under the act the application of the legal norm it is suggested to understand provided by the state official formally-binding expression of will (power requirement) of the authorized party of the administrative legal relations (of public authorities, their officers and officials, and in cases stipulated by law, representatives of the civil society) exercising a regulatory or protective effect on the behavior of individually set certain subjects to law through confirmation, establishment, change or cancellation of their legal rights and responsibilities in a specific situation and entails legal consequences, which correspond to the principle of legal propensity.

Key words: *act, legal act, act of application of legal norms, law enforcement act, application of legal norms.*

УДК 342.25(44)

О. М. Чернеженко

ПРОЦЕС ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ФРАНЦІЇ

У статті висвітлено особливості процесу децентралізації державної влади у Франції; проаналізовано реформи децентралізації державної влади; визначено принципи політики децентралізації; досліджено модернізацію демократичних процесів і структур на місцевому рівні Франції.

Ключові слова: *комуни, департаменти, регіони, префекти, децентралізація.*

Постановка проблеми. На сьогодні для України проведення реформи місцевого самоврядування є нагальним. Для побудови вдалої української моделі місцевого самоврядування потрібно провести порівняльний аналіз конституційно-правових моделей місцевого самоврядування низки зарубіжних країн. Досвід функціонування такої французької моделі викликає значний теоретичний та практичний інтерес, оскільки організація державної влади Франції була дуже близька до нинішньої організації місцевого самоврядування на рівні районів та областей в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема децентралізації публічної влади в Україні з огляду на досвід європейських країн все

помітніше знаходить свій вияв у дослідженнях вітчизняних учених. У цьому контексті потрібно звернути увагу на колективну працю О. Бориславської, І. Заверухи, Е. Захарченко та інших «Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України», яка була видана в рамках Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO, а також на збірник матеріалів та документів «Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід» за науковою редакцією М. Пухтинського. Однак питання процесу децентралізації державної влади у Франції у вітчизняній науці так і не отримало достатньої наукової розробки.

Формування цілей. Мета запропонованої статті – комплексно дослідити особливості процесу децентралізації державної влади у Франції, визначити особливості французької моделі місцевого самоврядування, дослідити компетенцію структур на місцевому рівні та з'ясувати принципи політики децентралізації.

Виклад основного матеріалу. Реформи з децентралізації було проведено в більшій частині європейських країн. У Франції процес децентралізації влади розпочався з другої половини ХХ століття й триває досі. Реформи переважно стосувалися зміни статусу територіальних утворень, часткового їх укрупнення. У Франції рух до децентралізації викликав ускладнення в прийнятті рішень на територіальному рівні, оскільки з'явилося більше відповідальних за цей процес інстанцій. Відсутність принаймні мінімального визначення того, яким має бути розподіл повноважень серед різних органів місцевої влади (комун, департаментів, регіонів, міжмуніципальних урядів), призводить до співіснування безлічі конкуруючих та нескоординованих ініціатив, які виникли в одному й тому ж регіоні, та нічим не обмеженого використання співфінансування. У зв'язку з цим учений Мабіло акцентує увагу на тому, що «потреба (у певній координації) має настільки ж конструктивне значення, наскільки система є фрагментованою через помноження структур, що входять до її складу; не існує формальної ієрархії різних рівнів, де б перетиналися принаймні два типи проміжних органів влади (департаменти й регіони)» [6].

За чинною Конституцією Французька Республіка є унітарною державою з давньою традицією сильної центральної влади, яка поєднується з деконцентрацією та децентралізацією, тобто перенесенням частини тягаря державного управління на периферійні державні органи та розширенням повноважень місцевого самоврядування. Адміністративно-територіальна структура країни є досить ускладненою. Територіальними одиницями, що складають основу системи публічної адміністрації Франції є коммуна, кантон, округ, департамент та регіон. Кантон та округ не мають органів урядування і фактично лише територіально обмежують сферу діяльності деяких спеціальних адміністративних органів. А комуні, департаменти та регіони мають органи місцевого самоврядування й становлять територіальну основу діяльності самоврядних територіальних колективів.

Комуни є головною адміністративно-територіальною одиницею. Її правовий статус регулюється Кодексом законів про муніципальну

адміністрацію від 1957 року, до якого внесено поправки в 1979 та 1982 роках, Законом про децентралізацію від 1982 року, Законами про розмежування компетенції між державою і територіальними самоврядними колективами від 1983 року, Законом про місцеву демократію від 27 лютого 2002 року [10]. Великі міста мають також статус комун, але із ширшими повноваженнями. Усього в країні налічується близько 36 тис. комун. Кількість населення в кожній із них коливається від 100 осіб у селах до 1 млн. і більше в містах. Представницьким органом в комуні є муніципальна рада, яка обирається в кількості 9–69 осіб (залежно від чисельності населення) строком на шість років. Також залежно від чисельності населення в комунах використовується або мажоритарна система виборів, або мажоритарна в поєднанні з пропорційною. Муніципальна рада таємним голосуванням більшості голосів обирає на шість років мера та його заступників. Мер очолює систему виконавчо-розпорядчих органів і одночасно (за посадою) є представником державної влади в комуні. Інших призначуваних урядом чиновників у комуні немає. Кожна комуна має свій статут, який розробляється на основі типового статуту, затвердженого в 1984 р. [7].

Ще однією адміністративно-територіальною одиницею, вищою щодо комуни ланкою, є *департамент*. Усього у Франції налічується 101 департамент, серед яких чотири закордонських. Органами місцевого самоврядування в департаментах є ради, які обираються на шість років. Вони видають багатьма питаннями соціально-економічного й культурного життя на своїй території, але їх повноваження порівняно з комунальною радою значно ширші. Крім того, ради департаментів покликані координувати діяльність органів самоврядування комун. Виконавчим органом ради є обраний нею голова, який здійснює адміністративний нагляд за діяльністю місцевих органів влади та контролює місцеві служби міністерств. Голова ради департаменту або його заступник можуть оскаржити в адміністративному суді рішення відповідного місцевого органу в разі визнання його таким, що суперечить законам республіки. Поряд із органами місцевого самоврядування в департаменті функціонує префект, який відповідно до Указу Президента Французької Республіки про повноваження префектів, організацію та діяльність державних служб у регіонах і департаментах від 29.04.2004 реалізує повноваження щодо контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування департаментів і комун.

Найбільшою ланкою адміністративно-територіального поділу Франції є *регіон*. Регіони були вперше засновані в 1960 році для створення та запровадження регіональної структури державного економічного планування. Із цього часу й до 1982 року вони поступово перетворювалися з територіальних одиниць прямого державного управління в територіальну основу функціонування органів місцевого самоврядування. Нині вся територія Франції поділена на 22 регіони, кожний з яких об'єднує від трьох до п'яти департаментів і має свої органи самоврядування й державного управління. Органами самоврядування регіону є регіональна рада, що обирається населенням на шість років, її голова та бюро, що обираються радою, а також сформовані радою комітети. Державне управління здійснює

регіональний префект найбільшого в регіоні департаменту. Регіональний префект очолює та координує діяльність департаментів, що діють у регіоні. Він також здійснює адміністративний контроль за законністю діяльності органів місцевого самоврядування в межах регіону [1, с. 36].

Утворення регіонів як одного з головних способів децентралізації влади було започатковано ще в 60-х роках ХХ ст., однак юридично цей процес завершився у 80-х роках після проведення реформи місцевого управління й самоврядування. Заходи, запроваджені з 1981 р. (так звані закони Дефєрра), ставили за мету три завдання: наблизити громадян до центрів прийняття рішень; підвищити відповідальність виборних органів та надати їм нові повноваження; сприяти розвитку ініціативи на місцях. Політика децентралізації, розпочата на той час у Франції, спиралася на такі принципи: відсутність ієрархії рівнів місцевого самоврядування; збереження різноманітності існуючих структур місцевого врядування та фінансова компенсація передачі повноважень місцевому самоврядуванню [2].

Існуючий на сьогодні розподіл обов'язків є надзвичайно непрозорим. Більшість громадян має помилкове уявлення про систему місцевого оподаткування (у 1996 р. 90% місцевих платників податків помилково вважали, що гроші, отримані внаслідок збору місцевих податків, надходять лише комунам).

Хоча децентралізація безсумнівно зменшила розрив між Францією та іншими європейськими країнами, національна структура виробництва, багатства й розподілу інфраструктури залишається тут однією з найбільш концентрованих. Через двадцять років після початку реформи з децентралізації не виявилися успішними. Домінування Парижа та прилеглої до нього регіону над рештою території країни зменшилися не суттєво.

Із адміністративної точки зору французька модель залишається однією з найбільш централізованих у світі. Причинами цього є пірамідална та ієрархічна структури системи державного управління; велика кількість функцій, що повністю або частково виконуються лише центральними органами державної влади; наявність значної кількості державних службовців на території країни. Порівняно з іншими розвинутими індустріальними країнами у Франції дуже великий державний сектор, у якому зайнято 27% економічно активного населення. Цей показник набагато вищий, ніж у Німеччині (15,4%) чи Великій Британії (16,9%). 98% державних працівників зайняті на територіальному рівні за межами Парижа й виконують функції, які в більшості європейських країн належать до сфери відповідальності місцевих органів влади. Дані 2001 р. свідчать про те, що й через 20 років після початку реформ з децентралізації державна служба на місцях та 1 680 000 задіяних у ній державних службовців продовжують бути впливовими факторами. Таким чином, Франція щодо цього нагадує країни півночі Європи, проте відрізняється від них централізованою структурою зайнятості в державному секторі. Більша частина державних службовців досі працює в органах держуправління (міністерства, місцеві державні служби, державні підприємства, лікарні); лише 22% таких службовців працює на місцеві органи влади.

Центральні органи влади у Франції продовжують займати сильнішу позицію, ніж федеральні органи влади в Німеччині, особливо в таких секторах, як освіта, охорона здоров'я, соціальне обслуговування та поліція. По суті, центральні органи влади в країні є досить потужними для того, щоб опиратися децентралізації. Причина існування центральних органів влади – це функціональна непридатність більшості органів місцевої влади [9, с. 89–129]. Це виразно виявилось наприкінці 1990-х: офіційні заяви уряду продовжували прославляти місцеву автономію, але з'явилася низка законодавчих заходів з рецентралізації, ініційованих Міністерством фінансів і націлених на посилення контролю за розвитком місцевого фінансування:

- поступова відмова від частини податку на прибуток (*taxe professionnelle*, місцевий податок) на основі заробітної плати відповідно до закону про фінанси від 1999 р. та повна відмова від нього в 2004 р.;
- відмова від регіональної частини податку на утримання житлового фонду згідно із законом про фінанси від 2000 р., тобто від частини *taxe d'habitation*, яка надходила регіонам;
- відмова від транспортного податку (*vignette*) відповідно до закону про фінанси від 2001 р.

Хоча зменшення податкових ресурсів держава компенсує переведенням приблизно аналогічної суми коштів, ця ситуація однозначно означає суттєву втрату податкової автономії. Така тенденція виглядає особливо тривожно з огляду на те, що подібна *націоналізація* податків призводить до зменшення відповідальності місцевих платників податків. Як підкреслює у коментарях до реформи податку на прибуток Гілберт, «якщо підприємства вигравуть, то місцева влада явно програє... У короткостроковій перспективі вони контролюватимуть менше третини своїх ресурсів, тоді як зараз контролюють приблизно дві третини» [5, с. 87–88].

Ефективність є базовою характеристикою системи місцевого управління. Розвинена місцева автономія передбачає, що місцевий уряд має у своєму розпорядженні потрібні ресурси, які б дозволили досягти кращих результатів, ніж інші інституції. Теоретично, місцева влада має на меті надання послуг у найбільш оптимальний спосіб завдяки її наближенню до населення, здатності регулювати громадські дії та втілювати в життя різноманітні проекти й процедури. Сьогодні, як і раніше, у деяких публічних дебатах пошук ефективності безпосередньо протиставляється прагненню здобути демократію так, ніби ці дві цінності можуть існувати лише окремо одна від одної. У багатьох контекстах ці поняття виявляються взаємодоповнюваними в розумінні мерів багатьох великих міст, що намагаються сприяти активнішому залученню громадян у сферу міської політики, асоціюючи їхню діяльність з поліпшенням якості обслуговування. Порівняно з іншими західними моделями, французька модель місцевого управління практично не приділяє уваги ефективності.

Отже, за останні кілька років успіх процесу децентралізації виглядає сумнівно. Для справжнього прориву в цьому напрямку потрібно надати регіонам більше влади. Проте слід зазначити, що регіони досі не мають формального статусу, визнаного в Конституції; у статті 72 цього документа

сказано лише, що «органами місцевої влади в Республіці є комуни, департаменти, заморські території». Перспектива наданням регіонам реальної влади досі насторожує більшість політичної еліти й населення країни, причому прихильників як лівих, так і правих політичних поглядів. Загальновідомим є той факт, що президент Міттеран категорично опирався таким змінам. Його наступник Ширак не підтримував ідею інституційної реформи, яка б йшла врозріз із традиційним голлістським яacobінством і сильним зв'язком більшості виборних посадовців правих поглядів із департаментами. Уряд Жоспена обережно ухилився від висунутої соціалістами наприкінці 1980-х – на початку 1990-х пропозиції сформувати більші регіони, яку висували його попередники – П'єр Моруа та Мішель Рокар. Наразі здається, що процес регіоналізації завмер і залишатиметься в цьому стані ще дуже довго. Схоже, прагнення до регіоналізації є табу для національних еліт, які досі перебувають під впливом революційно-наполеонівської моделі та її знаменитого девізу «Свобода, рівність, єдність, неподільність Республіки або смерть», а також більш недавнього та переламного в політичному сенсі фіаско регіональної реформи, яку де Голль намагався здійснити за допомогою референдуму 1969 р.

Внутрішня організація та розподіл влади в органах місцевої влади у Франції вирізняються двома основними характеристиками. По-перше, статус кожної категорії таких органів влади (комун, департаментів, регіонів) визначено уніфікованими правовими нормами. Це означає, що у Франції, на відміну від більшості західних країн, та сама організаційна модель діє на всій території країни, за винятком заморських департаментів і територій, Корсики, Ельзасу і Мозеля, Парижа, Ліона та Марселя. По-друге, влада переважно зосереджена в руках відповідного посадовця, тобто мера (у комунах), президента генеральної ради (у департаментах), президента регіональної ради (у регіонах) [3, с. 157–182].

Характерний для Франції політичний режим на рівні органів місцевої влади багато в чому схожий на президентську форму правління. Проте на відміну від першої демократичної муніципальної системи, установлені у Франції (постанова від 14 грудня 1789 р.), безпосередньо громадяни обирають лише членів муніципальної ради. Нового мера згодом обирають зі свого складу муніципальні збори. Але саме мер займає панівне становище в муніципальному політичному житті, що є наслідком підтримки й просування державою фігури мера як основного електорального та адміністративного агента паризьких міністерств (із часів правління Бонапарта до періоду Третьої Республіки мер обирався центральним урядом). З інституційної точки зору влада мера мало чим обмежується: «на місцевому рівні демократична система функціонує у Франції протилежним до гаданого чином: вважається, що муніципальні збори обирають мера, проте насправді мер домінує над муніципальною радою. Хоча рішення мають спільно прийматися дорадчим органом та головою виконавчої влади, нерідко саме останній зосереджує в своїх руках всю владу, тоді як рада має тільки право схвалення й протесту» [8, с. 17]. Весільна позиція мера та аналогічне становище президентів генеральних рад і регіональних рад після

прийняття законів про децентралізацію схожі на впливову позицію, яку на національному рівні займає президент Республіки; ця остання позиція є результатом інституційних реформ за часів П'ятої Республіки.

У Франції мер обирається на шість років; це набагато довший термін, ніж в інших розвинутих індустріальних країнах, де такий строк зазвичай складає чотири роки (наприклад, у Данії, Іспанії, Нідерландах, Португалії, Великобританії та Швейцарії). Гарро в дослідженні впродовж 1945-1983 рр. щодо мерів французьких міст з населенням понад 15000 мешканців дійшов висновку, що середній термін перебування мера на посаді складає дев'ять років. У більше ніж третині розглянутих дослідником муніципалітетів за 40 років було тільки 2-3 мери [4]. Така майже безмежна тривалість перебування при владі довгий час вважалася законною, становила дуже поширену практику й навіть отримувала схвалення громадян. Французькі мери можуть залишатися на посадах до кінця життя. Революційний дух і принципи 1789 р., що підкреслювали важливість контролю над потенційно надмірною владою мерів, сьогодні, здається, забуті¹.

Однак у заяві про загальні політичні наміри від 19 червня 1997 р. прем'єр-міністр Ліонель Жоспен висунув кілька пропозицій щодо модернізації політичного життя, запропонувавши зокрема уніфікувати тривалість перебування на посаді на національному та місцевому рівнях, обмеживши терміном, що складає п'ять років. Рішення про скорочення терміну перебування Президента на посаді (з семи до п'яти років) зрештою було прийнято на референдумі від 24 вересня 2000 року; тоді ж було прийнято рішення про те, що строк перебування сенаторів на посадах також буде невдовзі зменшено з дев'яти до шести років. Проте скорочення каденції місцевих посадовців викликало такий сильний протест, що відповідне рішення було прийнято лише щодо членів регіональних рад: згідно із законом № 99-36 від 19 січня 1999 року термін їхнього перебування на посаді зменшувався з шести до п'яти років після наступних регіональних виборів 2004 р.

У рамках такої президентської форми правління виконавча влада також спирається на значну більшість серед членів муніципальних рад, формування яких відбувається з переважанням мажоритарної виборчої системи, а саме – системи абсолютної більшості. Мажоритарна система, скасована за часів Четвертої Республіки у випадку комун з населенням понад 9000 осіб, була поступово відновлена постановами 1959 р. та законами 1964 р. й 1976 р. Це означає, що списки, які набрали менше 12,5% голосів, не допускаються в другий тур. Намагаючись більшою мірою залучити групи, які представляють меншості до управління містами, представники лівих політичних сил у 1981 р. запропонували повернутися до пропорційної системи репрезентації: «Пропорційна система буде використовуватися під час виборів до Національних зборів, регіональних зборів та муніципальних рад у комунах з населенням понад 9000 осіб. Принаймні 30% кандидатів у

¹ Постанова Національних зборів щодо складу муніципалітетів від 14 грудня 1789 року, стаття 43: «Мер обирається на 2 роки; його може бути переобрано ще на два роки, але після цього він може переобиратися лише тоді, коли мине 2 роки».

кожному списку становитимуть жінки»¹. З огляду на значну відмінність у поглядах різних політичних сил на мажоритарну систему, схилення комуністичної партії до пропорційної системи, підтримка ліберально-консервативною партією пропорційної системи для міст з населенням понад 30000 осіб, парламент прийняв закон 19 листопада 1982 року, що встановлював змішану систему. Положення про жіночу квоту, знижену до 25%, Конституційна рада зрештою визнала таким, що суперечить Конституції. З 1983 р. мажоритарна система (система абсолютної більшості) застосовується в комунах з населенням менше 3500 осіб (це 93% від усіх 36565 комун у Франції), тоді як у більших комунах слідує іншим виборчим правилам. Під час першого туру голосування список, що набирає абсолютну більшість голосів, отримує половину місць, а інша половина розподіляється на пропорційній основі між іншими списками, включно з мажоритарним, але без урахування списків, що отримали менше 5% голосів (механізм найбільшого середнього). Якщо жоден список не отримує абсолютної більшості, проводиться другий тур серед списків, які набрали принаймні 10% голосів. Список, що зібрав абсолютну чи відносну більшість голосів, отримує половину місць, а решта розподіляється вже описаним чином. Хоча цю систему у Франції називають змішаною, вона має дуже помітний мажоритарний компонент через використання методу найбільшого середнього та 10% бар'єру. Список, що перемагає, може розраховувати на переважну більшість голосів у раді: він отримує понад три четверті частини місць за умови успіху вже в першому турі та понад дві третини місць за умови перемоги в другому турі, яку забезпечує отримання третини голосів. Із моменту першого застосування у 1983 р. цей закон дозволяє опозиційним групам і партіям знову брати участь у роботі муніципальних рад, хоча, на жаль, він не здатний суттєво обмежити часто надто велику владу мера та більшості, що його підтримує.

Відносне посилення впливу місцевих зборів відбулося завдяки орієнтаційному закону № 92-125 від 06 лютого 1992 року щодо системи територіального управління Республіки. Закон передбачав обговорення орієнтації бюджету в радах комун з населенням понад 3500 мешканців і в генеральних та регіональних радах; місця для членів рад – представників меншин у комунах з населенням понад 3500 осіб; право членів муніципальних, генеральних та регіональних рад бути поінформованими про теми, що виносяться на обговорення; можливість проведення зборів муніципальної, генеральної або регіональної ради, якщо цього вимагають її члени; покращання умов для проведення зборів рад; встановлення внутрішніх правил у випадку комун з населенням понад 3500 осіб; можливість ставити питання в усній формі; застосування пропорційної системи під час організації позамуніципальних комісій [8, с. 157-182].

¹ Пропозиція №47, маніфест Кретея, прийнятий позачерговим з'їздом Соціалістичної партії від 24 січня 1981 року, що мав на меті визначити кандидата від Соціалістичної партії на пост президента Республіки.

Франція залишається однією з останніх демократичних європейських країн, де досі не відбулося розподілу повноважень між виконавчою та законодавчою гілками влади на територіальному рівні. Мер або президент генеральної чи регіональної ради є водночас тимчасовим очільником адміністрації та головою зборів. Така надмірна концентрація влади призводить до здійснення тиску на місцевих представників виконавчої влади різноманітними лобістськими групами; останніх заохочує до діяльності погана слава, що супроводжує децентралізацію, яка начебто призвела до різкого зростання корупції.

Якщо з 1990-х рр. спостерігати за реформами у сфері місцевого управління Франції, вражає передусім розрив між агресивним реформістським дискурсом і мізерними результатами діяльності влади. Така безпомічність у прийнятті рішень може здатися дивною, адже політична система Франції, мажоритарна і централізована, передбачає радше продукування комплексних реформ, ніж консенсусної та федеральної чи надзвичайно децентралізованої демократії.

Висновки. Проведенню справжніх, комплексних реформ місцевого управління у Франції ймовірно щось серйозно й систематично заважає. У цьому контексті показово, що різні національні політичні лідери й успішні урядовці поклалися на одну й ту саму магічну формулу – «провести успішну децентралізацію», – так, ніби рух, розпочатий у 1980-х рр. був безжалюньо заблокований. Ця ситуація має серйозні історичні причини, коріння яких сягає самої суті зародження Французької Республіки та умов її становлення, передусім бажання бути сильною і сучасною як єдина неподільна нація. Однак на сьогодні дещо заблокована конфігурація значною мірою є наслідком альянсу між державними чиновниками вищого рівня та представниками класу аристократії, що мають спільні інтереси стосовно збереження існуючого ладу. Майбутні реформи, покликані заохотити до експериментування, можуть принести деякі зміни, хоча вони будуть незначними.

Використані джерела:

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO. – К.: ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
2. Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід : [зб. матеріалів та документів / наук. ред. М. Пухтинський]. – К.: Атика-Н, 2006. – 744 с.
3. Hoffmann-Martinet, Vincent: The French Republic, one yet divisible? In: Kersting N., Vetter A. (Eds.): Reforming Local Government in Europe. Closing the Gap between Democracy and Efficiency. Opladen: Leske + Budrich, 2003, pp. 157-182.
4. Garraud, Philippe: Profession: homme politique. La carrière politique des maires urbains. Paris: L'Harmattan, 1989.
5. Gilbert, Guy: Les deux réformes de la taxe professionnelle. Complémentarité ou concurrence? In: GRALE, Annuaire 2000 des collectivités locales. Paris: CNRS Editions, pp. 87-88.
6. Mabileu, Albert: Le système local en France. Paris: Montchrestien, 1991.

7. Maurel M.C. Small Communities and Rural Areas: Decentralization Reforms in France Local Government in the New Europe / Ed. By Bennet R.J. – London: Belhaven Press. – 1993.- 224 p.

8. Mény, Yves: La République des fiefs. In: Pouvoirs (1992), 60, p. 17.

9. Sharpe, Lawrence J: Local Government Reorganization: General Theory and UK Practice. In: Dente, Bruno/Kjellberg, Francesco (Eds.): The Dynamics of Institutional Change. Local Government Reorganization in Western Democracies. London: Sage, 1988, pp. 89-129.

10. Електр. пєсупс: www.legifrance.gouv.fr

Стаття надійшла до редакції 12.12.2016

Чернеженко А.Н. Процесс децентрализации во Франции

Статья освещает особенности процесса децентрализации государственной власти во Франции, анализирует реформы децентрализации государственной власти. Определяются принципы политики децентрализации. Исследуется модернизация демократических процессов и структур на местном уровне Франции.

Ключевые слова: *коммуны, департаменты, регионы, префекты, децентрализация.*

Chernezhenko O.M. The process of decentralization in France

The article covers peculiarities of the decentralization process of the government in France, analyzes the reforms of decentralization. The principles of decentralization policy are determined. Modernization of democratic processes and structures at the local level is investigated. Decentralization reforms were held in most of the European countries. In France, the process of decentralization of power began in the second half of the twentieth century and continues to this day. The reforms mainly concerned the change of status of territorial entities, partially enlarging them. In France the movement towards decentralization has caused complications in decision-making at territorial level, because there are more responsible for this process instances.

Today Ukraine reform of local government is an urgent matter. Need to make a comparative analysis of the constitutional and legal models of local governments of some foreign countries to build a successful Ukrainian model of local government. The experience of the French model of local government is of great theoretical and practical interest because the organization of the government of France was very close to the current organization of local governments at the district level and in regions Ukraine.

The conclusion that something is seriously and systematically obstruct the genuine, comprehensive reform of local government in France. In this context it is significant that the various national political leaders and successful government relied on the same magic formula - "to conduct successful decentralization" - as if the movement started in the 1980s. Was ruthlessly blocked. This situation has serious historical reasons rooted very essence of the birth of the French Republic and the conditions of its formation, above all the desire to be a strong and modern, as one indivisible nation. But today something locked configuration is largely the result of an alliance between government officials and representatives of the higher class aristocracy, who have common interests in preserving the existing system. Future reforms designed to encourage experimentation may bring some changes, but they will be minor.

Key words: *communes, departments, regions, prefects, decentralization.*